

Arvoisat saamelaiset, hyvä yleisö. Hyvää kansallispäivää!

On suuri ilo nähdä teidät täällä juhlimassa saamelaisten kansallispäivää. Tämä on saamelaiskäräjien ensimmäinen tällä vaalikaudella järjestämä kansallispäiväjuhla ja jääden myös viimeiseksi koska vaalikautemme loppuu tähän vuoteen. Kansallispäivä on saamelaiskäräjille ja saamelaisille todella tärkeä juhla, mutta valitettavasti taloudellinen tilanteemme on estänyt juhlien järjestämisen tätä useammin. Saamelaiskäräjät on edellisellä ja tällä vaalikaudella pitänyt tärkeänä, että kansallispäivää juhlietaan saamelaiskulttuurin mukaisesti ja että eri puolilla asuville saamelaisille annetaan mahdollisuus osallistua juhlallisuuksiin. Juhla on saamelaisilta saamelaisille. Nyt ensimmäistä kertaa juhlaa on mahdollista seurata myös internetissä.

Tämän vaalikauden aikana on tapahtunut paljon ja vielä tämän vuoden aikana odotetaan suuria uudistuksia saamelaisten oikeusasemaan. Poliittikkaa on puhuttu paljon ja se nousee vielä keskiöön. Nyt on kuitenkin aika jättää päivänpolitiikka vähemmälle ja keskittyä juhlimaan kansallispäivää, saamen kansan historiaa, yhtenäisyyttä ja tulevaisuutta.

Saamelaiset ovat kokeneet historiansa aikana suuri mullistuksia, sotia, syrjintää, kielten kadottamispyrkimyksiä, pakkomuuttoja sodan ja tekoaltaiden rakentamisen seurauksena, valtapoliittisia tavoitteita sulauttaa saamelaiset ja pyrkimyksiä hajottaa saamelaisten yhtenäisyyttä. Olemme selvinneet näistä yhdessä ja meitä edeltävien sukupolvien kovalla työllä ja periksi antamattomuudella. Joudumme kuitenkin kohtaamaan edelleen yhä uudempia haasteita. Globalisaatio, ilmastonmuutos ja arktisen alueen valta- ja sotilaspolitiikka tuovat saamelaisille aivan uudenlaisen toimintaympäristön. Miten pieni saamen kansa selviää valtakulttuurin paineessa?

Aikaisemmat sukupolvet ovat luoneet saamelaisille edellytykset pärjätä muuttuvassa yhteiskunnassa. Olemme saaneet rikkaan kielen, luonnossa liikkumisen taidon, perinteiset elinkeinot, käsityöperinteen ja luontosuhteen – nämä ovat edelleen tosi tärkeitä taitoja. Olemme saaneet vahvan kulttuuriperinnön, saamelaisen identiteetin ja yhteisöllisyyden. Saamelaiset tulevat pärjäämään aina, mikäli löydämme voimaa toinen toisistamme ja pidämme kiinni saamen kansan yhteisöllisyydestä, saamelaisesta identiteetistä ja kulttuuriperinnöstä.

Viime aikoina ratkaisua saamelaisten oikeuksien kehittämiseen on haettu joissakin piireissä esittämällä eri saamelaisryhmille omia lakeja tai asettamalla eri saamelaisryhmien oikeudet ja perinteet vastakkaisiksi toisilleen. Tätä on vaikea ymmärtää. Saamelaisten tulee pystyä yhdessä etsimään keinot saamelaisten oikeuksien ja kulttuurin kehittämiseksi omien saamelaisten kulttuuristen perinteiden mukaisesti, eikä hakea mallia valtakulttuurin toimintamalleista eikä hajottamalla saamen kansan yhtenäisyyttä.

Saamelaiset ovat hyvin vahvoja. Joudumme kestämaan edelleenkin syrjintää, epäluuloa, vihapuhetta ja pilkkaa. Kulttuuriamme on yritetty ryöstää ja omia. Siinä ei ole onnistuttu. Lapsille ja nuorille pilkka ja rasismi ovat erityisen vahingollisia. On välttämätöntä, että tuomitsemme kaikenlaisen syrjinnän ja vihan. Emme myös voi antaa syrjinnän tai rasismien vaikuttaa kulttuuriimme, tapoihimme tai pukeutumiseemme. Emme ole kuitenkaan immuuneja. Mutta meidän on huolehdittava siitä, että

emme ota mallia valtakulttuurin ikävistä tavoista emmekä tuo syrjivää tai toisia kadehtivaa perinnettä saamelaiskulttuurin sisälle.

Saamelaisia on todella vähän. Suomessa noin 10 000, Venäjällä muutama tuhat, Ruotsissa noin 20 000 ja Norjassa jopa seitsemäskymmenestä sataantuhatta. Jotta saamelaiset voivat säilyä, on ajatuksen saamelaisista yhtenä kansana säilyttävä eikä tule luoda muureja eri saamelaisryhmien välille. Saamelaiselle identiteetille, saamen kansan yhtenäisyydelle ja myös saamelaisten asemalle Suomessa on vaarallista, jos saamelaisia pidetään keskenään riitelevänä kansana.

Maailmassa, jossa keskimäärin yksi kieli kuolee viikossa, saamelaiskulttuuri ja sen säilyminen ovat globaalisti suorastaan ihme. Minulle saamen kielien ja saamelaiskulttuurien säilyminen ei ole ihme. Saamelaiset ovat sitkeitä kuin tunturikoivu, joka kestää tuulen, pakkasen, kuumuuden, paineen ja on murtumaton. Olemme kautta historian kuulleet, että saamelaiset kuolevat sukupuuttoon ja sulautuvat suomalaisiin. Suuri tutkijajoukko kirjoittikin näin jo 1900-luvun alussa. Olemme saaneet kuulla saamen kielen kuolevan, joikuperinteen katoavan ja saamelaisten sulautuvan suomalaiskulttuuriin. Olemme saaneet kuulla kulttuurin ulkopuolisilta tahoilta että emme enää elä saamelaiskulttuurin perinteiden mukaisesti, poronhoito on mullistunut moottorikelkan ja mönkijän käyttöön oton johdosta eikä saamelaisia erota valtakulttuurista enää mikään. Nämä kaikki väitteet ovat vääriä. Tuollaiset tulkinnat ovat vain yksi keino mitätöidä kulttuurimme.

Saamelaiskulttuuri elää ja sopeutuu yhteiskunnan tuomiin muutoksiin. Moottorikelkka ei ole muuttanut poronhoitoa – poroja paimennetaan edelleen tunturissa ja metsissä. Taloasuminen ja palkkatyö ovat toki muuttaneet kulttuurin aineellista perustaa, muttei sydämiämme eikä ajatuksiamme. Vuosituhansien aikana kertynyt tieto luonnosta, poroista, kaloista ja muista eläimistä on tuonut meille edellytykset selvittää yhteiskunnallisista mullistuksista. Saamelaiskulttuuri ja saamelaiset ovat sopeutuneet ja kehittyneet. Muuta vaihtoehtoa meillä ei ole ollut. Mutta emme ole luopuneet kulttuuristamme, perinteistämme, kielestä emmekä identiteetistämme. Kulttuuriamme ei voi mitätöidä eikä väheksyä sen johdosta, että asumme taloissa tai ajamme autolla. Perinteinen tieto ja taidot ovat edelleen tärkein osa perinteisiä saamelaisia elinkeinoja ja käsitöitä. Ne ovat kelkkoja ja moottoreita tärkeämmät taidot ja ominaisuudet. Meidän on oltava ylpeitä, että kaiken teknologian myötä emme ole edelleenkaan luopuneet omaleimaisesta kulttuuristamme.

Saamelainen joikuperinne on palanut entistä vahvempana. Joikuperinne elää niin perinteisessä joikumusiikissa kuten myös modernissa populaarimusiikissa. Saamelainen taide elää kukoistuskautta. Saamelaiset taitelijat ovat tuoneet saamelaiskulttuurin perinteitä ja yhteiskunnallisuutta osaksi uutta modernia taidetta, joka ei elä vain gallerioissa, vaan arkipäivässä, internetissä ja sosiaalisessa mediassakin. Taiteella on vapautensa ja kautta historian taide on ollut keino tuoda yhteiskunnan epäkohtia ja kulttuurin perinteitä esille päättäjille. Taiteella voi muuttaa maailmaa. Nuoret taitelijamme, jotka tekevät yhteiskunnallista ja yhteisöllistä taidetta modernin teknologian avulla, levittävät tietoa saamelaisista aivan uudella tavalla ja pystyvät purkamaan valtakulttuurin luomia stereotyyppioita saamelaisista.

Saamelaisyhteiskunta on monipuolistunut. Meillä on osaavia, kielitaitoisia ja koulutettuja saamelaisnuoria maailmalla ja täällä kotiseutualueella. Saamelaisia on koulututtanut tutkijoiksi, opettajiksi, päättäjiksi ja johtajiksi. Monet saamelaisnuoret palaavat kotiseudulle koulutuksen jälkeen ja yhdistävät oppimaansa perinteisiin saamelaiselinkeinoihin, tuottavat uutta tietoa saamelaisyhteisölle, uusia kulttuurinsisäisiä tutkimustuloksia, kouluttavat uutta saamelaissukupolvea ja luovat saamelaiskulttuurille jatkuvuutta. Olen tästä hyvin ylpeä.

Suuri osa saamelaisista asuu kotiseutualueen ulkopuolella. Paikalliset saamelaisyhdistykset ovat muodostuneet kaupunkisaamelaisyhteisöjen kohtaamispaikaksi ja keinoksi tukea saamelaiskulttuu-

rin ja kielen säilymistä kaupunkioiloissa. Ne tekevät arvokasta työtä koko saamen kansan tulevaisuuden turvaamiseksi.

Saamelaisten kotiseutualueella toimivilla saamelaisyhdistyksillä on tärkeä rooli saamelaisessa yhteiskunnassa. Ilman Sámi Duodji- järjestön arvokasta työtä saamelaisen käsityön asema olisi entistä uhanalaisempi ja käsityöperinteen hyväksikäyttö olisi nykyistä suurempaa. Täällä Inarissa Inarinsaamen kielen yhdistys ja Saami Nuett ovat tehneet arvokasta työtä pienempien saamen kielten elvyttämiseksi, opettamiseksi ja kehittämiseksi. Saamelaiset tarvitsevat vahvaa järjestökenttää ja järjestöaktiivit ansaitsevat suuren kiitoksen tekemästään työstä.

Saamelaiskulttuuri ja saamen kielet eivät säily, ellei kieltä puhuta tai saamen kansan perinteitä ja tapoja pidetä yllä. Jokaisella saamelaisella on suuri vastuu siitä, säilyykö saamelaiskulttuuri. Valtioiden on luotava edellytykset sille, että saamelaiskulttuuri voi säilyä, mutta jokainen saamelainen tekee lopulta itse valinnan siitä säilyykö saamelaiskulttuuri ja millaisena se säilyy tulevaisuudessa. Jokainen saamelainen vanhempi, joka opettaa perinteitä ja perinteisiä elinkeinoja lapsilleen, päättää puhua saamea lapselleen, pistää lapsensa kielipesään tai opettelee kadottamansa saamen kielen, tekee kulttuuriteon ja on omalta osaltaan turvaamassa saamen kielen ja kansan tulevaisuutta. Kiitos teille, saamelaiset vanhemmat, isovanhemmat ja esivanhemmat jättämästänne perinnöstä!

Saamen kieli ja kulttuuri eivät säily ilman saamelaisia opettajia ja päivähoitohenkilökuntaa. Kielipesät, saamenkielinen päivähoito ja saamen kielinen perusopetus ovat avain saamen kansan tulevaisuuteen. Kaikki saamelaiset, jotka ovat lähteneet opettajiksi ja päivähoitotyöntekijöiksi luovat saamelaiskulttuurin jatkuvuutta. Ilman teidän arvokasta työtänne saamen kielen tulevaisuus olisi nykyistä synkempi. Haluankin kiittää teitä, hyvät opettajat ja kasvattajat, tekemästänne arvokkaasta työstä.

Saamelaisyhteiskunnan tukipilareja, jotka siirtävät perinteitään sukupolvelta toiselle, tarvitaan. Perinteiset elinkeinot ja käsityöt ovat ehkä suuremmassa vaarassa kadota tai muuttua lähitulevaisuudessa. Ilmastonmuutos, kaivoshankkeet, talousjärjestelmä, byrokratia ja lainsäädännön puutteet voivat olla liian monelle saamelaisnuorelle liikaa ja he joutuvat valitsemaan muun kuin suvun perinteisen elinkeinon. Mutta yhdessä voimme selvitä näistä uhista. On muistettava, että moni nuori edelleen haluaa harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan kaikista uhista huolimatta. Perinteiset elinkeinot ovat tukijalkamme ei vain niiden tuoman taloudellisen tuloksen, ravinnon tai esineistön johdosta. Ne ovat osa kulttuurista saamelaista perintöä, jota kukaan ei voi ottaa meiltä pois. Elinkeinomme ovat kehittyneet yhdessä luonnon ja eläinten kanssa ja sopeutuneet tänne arktisiin oloihin, luovat edellytykset rikkaalle saamen kielelle, tukevat saamelaisen yhteisöjärjestelmän säilymistä ja ovat osa saamelaista elämäntapaa.

Kansallispäivänä on muistettava myös naapurimaan saamelaisia ja alkuperäiskansoja muualla maailmassa. Emme voi unohtaa Venäjän saamelaisia, jotka joutuvat kamppailemaan oman kielensä, kulttuurinsa ja elämänmuotonsa puolesta ilman valtion tukea. Emme voi myöskään unohtaa Ruotsin saamelaisia, jotka yrittävät hoitaa porojaan kaivosten paineessa. Sukulaisemme ja ystävämme Norjassa voivat joutua lopettamaan poronhoidon ja luopumaan elämäntavastaan, mikäli Norjan valtion pakkoteurastuspäätökset toteutuvat. Alkuperäiskansat kaikkialla maailmassa joutuvat kamppailemaan samojen ongelmien ja haasteiden kanssa kuin mekin. Alkuperäiskansat ovat veljiämme ja siskojamme, eivätkä kaikki kansat voi edes viettää kansallispäivää. Olkaamme iloisia siitä, mitä meillä on ja muistakaamme koko alkuperäiskansayhteisöä ja yhteistä perintöämme.

Arvoisat saamelaiset, hyvät ystävämme. Saamen kansan tulevaisuus ei ole epävarmaa niin kauan, kun säilytämme kulttuurimme arvot, perinteet ja yhteisöllisyytemme. Tulevaisuutemme on valoisa. Saamelainen identiteetti on vahva. Me tiedämme, keitä me olemme, mistä tulemme ja minne olemme.

me menossa. Globaalina aikana kun maailmassa on suuria kansainvaelluksia, niin kulttuurinen jatkuvuus ja tietoisuus itsestään ja omista juuristaan on suuri rikkaus. Maailmanpolitiikan ja ilmastomuutoksen johdosta tietämyksemme luonnosta, ilmastosta ja perinteiset elinkeinomme voivat nousta suureen arvoon ja tarpeeseen niin tutkimuksille kuin koko yhteiskunnallekin.

Kaikkein ratkaisevinta on oman kulttuurin, kielen, perinteiden ja arvojen säilyttäminen, ylläpitäminen ja siirtäminen tuleville sukupolville. Perinteet, käsityöt, arvot, elinkeinot kuten poronhoito ja joiku sen kaikkine variaatioineen eri saamen kielissä pitävät yllä yhteyttä menneisiin sukupolviin ja luovat yhteyttä tuleviin sukupolviin.

Arvoisat saamelaiset, hyvät ystävät, hyvää kansallispäivää vielä kerran!